

Bil sem še otrok, ko smo že igrali ...



Že trideset let sem poklicni igralec, mnogo lepega sem v tem času na odru doživljal; a vseeno mi je spomin na mojo otroško dobo, ko se je v meni že vzbujalo, kalilo in vedno bolj razvijalo in rastlo hrepenenje po ustvarjanju na odru, najlepši in najčistejši v vsem mojem gledališkem dejanju in nehanju.

Moj oče je bil preprost železniški uslužbenec, a imel je mnogo smisla za vse, kar je lepo: za petje, za lepo slovensko knjigo, za — gledališke predstave. — Doma je bil vedno klavir, na katerem je ležalo dvoje, troje gosli in najrazličnejših not je bilo na pretek. In tako smo v prostem času, posebno ob večerih, muzicirali in prepevali. Oče je komponiral in smo v družini z našo dobro mamo vred prepevali v kvartetu njegove mešane zборе.

Oče je vodil tudi pevske vaje in koncerte pri »Delavskem bralnem in pevskega društva Maribor«, ki ga je on ustanovil, ter je skupno z mamo nastopal tudi na diletantskem odru!

Je torej čisto naravno, da sem zahrepenel tudi jaz sam po umetnostnem ustvarjanju ter sem se po končanih študijah zatekel na poklicni oder, kjer doživljam, ustvarjajoč že trideset let, svoje najlepše ure!...

Imel sem tam v mariborski Mlinški ulici prijatelja Adolfa, ki je bil prav tako reven kot jaz, ali pa še celo revnejši, tako da je stanoval s svojo materjo v isti hiši, kjer mi, v podstrešnem stanovanju.

V družbi z njim sem se začel tam v podstrešni kuhinji prvič udeleževati kot »igralec«, ali le kot igralec za kulisami. Izrezala sva si namreč iz lepenke majhen, pol metra širok in nekoliko nižji okvir gledališkega odra ter ga zastrla s kosom rdečega blaga, ki nama ga je izrezala njegova mati iz starega predpasnika. »Igralce« sva si izrezala iz lepenke, na katero sva jih prej narisala z barvastimi svinčniki. Ti nemi igralci so predstavljali seveda same pravljične osebe: kralje, kraljice, kraljeviče in kraljičine; vile, Repoševa, palčke; pa tudi kakšnega starega berača ali divjega razbojnika. Seveda tudi ni manjkalo pravljičnih živali: volk iz »Rdeče kapice«, zmaj, kača z lično kronico na glavi — zakleta kraljična, ogromni medved, zvita lisica, tatica sraka, pestrobarvni nenavadno veliki metulji in še vse polno takih človeških in živalskih »igralcev«, ki sva jih potrebovala za najine igrice, ki sva jih sama spisala.

Ko sva imela nekaj vaj, sva zvečer postavila najino gledališče na mizo ter zastrla na desni in levi pogled za mizo, kjer sva čepela jaz in Adolf. Povabila sva svoje otroške prijatelje in njih starše ter začela s predstavo. Veliko petrolejko je morala Adolfova mati priviti, da je bilo v kuhinji — pri občinstvu! — temno. A na desno in levo od »odra« sva postavila po eno manjšo petrolejko, ki sta svetili samo proti odru, ker sta bila njuna senčnika obrnjena proti občinstvu.

Dobila sva nekje star zvonec, in ko je bilo občinstvo zbrano, sva udarila nanj, zastorček se je razgrnil, midva pa sva začela z drhtečim glasom svojo predstavo. Da, resnično, tako mi je drhtel glas in tako sem ves drgetal od razburjenja, da sem sprva mislil, da bom omagal.

Zbrati sem moral vse moči, da sem vztrajal in se končno otresel tega razburjenja, o katerem sem šele pozneje kot poklicni igralec izvedel, da se imenuje — trema.

Res, lepi so bili ti večeri, ko nama je najino občinstvo — otroci in njih starši — z veliko napetostjo in v splošni tišini sledilo, se smejala in tudi jokalo!...

A meni je bilo vse to premalo. Tako sem si želel pravega otroškega gledališča, imenitno otroško igračo, ki sem jo videl pred Miklavžem in božičem v izložbah trgovin. A ti otroški odrčki, ki so imeli tako imenitno poslikan okvir, čudovito pester zastor ter naravnost krasne stranske kulise ter čudovita ozadja: gozdove, skalovje, morje, žitno polje, zasnežene planine ter pravljicične votline, poleg tega pa seveda tudi nepopisno lepo igralsko osebje — so bili za nas revne otroke predraga stvar, da smo zaman hrepeneli po njih!

Lahko si torej predstavljate, kako sem bil srečen, ko sta me nekoč povabila sinova hišnega gospodarja, Otmar in Gustelj, otroka milijonarskih staršev, gor v njuno lepo otroško sobico njih krasnega stanovanja ter mi pokazala svoje pravo otroško gledališče. Ta večer, ko sem smel prvič tudi sam igrati v tem pravem otroškem gledališču, mi je ostal do danes v neizbrisnem spominu! Pomislite, otroška tovariša sta mi dovolila celó to, da sem smel sam potegniti za vrstico ter razgrniti krasno poslikani zastor ter razsvefliti prej temni odrček z žarko svetlobo, ki je bila zdaj rumena, zdaj rdeča, pa spet mesečno zelena ali žarko bela.

Imela sta tudi prave tiskane igre. Razdelili smo si vloge in igrali sami zase.

Bilo je lepo, res; a mene sčasoma vendar ni več popolnoma zadovoljevalo. Ko smo skriti za odrčkom premikali po tistih zarezah odra poslikane neme igralce in govorili zanje njim predpisane besede, zdaj resne, zdaj vesele, zdaj v solzah, zdaj v smehu — bi bil najraje pomedel vse te zame tako mrive osebe z odra ter sam stopil nanj. A kako? Odrček je bil vendar tako majhen, samo — igrača!

Pa se nekega dne nisem mogel več vzdržati ter sem svojima tovarišema rekel: »Vesta kaj, meni se ne ljubi več tako igrati! Rad bi bil sam, živ na odru! Zberimo se, kar nas je v hiši otrok, razdelimo si vloge, pa bomo sami igralci — resnični, živi igralci!« — Sprva sta se mi smejala in sta mi tudi dejala, da bi ju bilo preveč sram, nastopiti pred očmi gledalcev, pa da tega tudi ne bosta znala. A moje hrepenenje po tem, da nastopim sam, in moja trdna vera v moje zmožnosti, vse to mi je dalo toliko prepričevalne zgovornosti, da sta se slednjič vdala.

Izbrali smo si za prvo predstavo »Trnjulčico«. Razdelili smo si vloge. To se pravi — »zasedel« sem vloge jaz sam, kakor se to reče v resničnem gledališču, in predstava, o kateri vam bom poročal prihodnjič, je pokazala, da so bile vloge dobro razdeljene. Mogoče vas zanima, da sem igral jaz sam dve vlogi: lakaja, ki nese v prvi sliki pečenko čez oder, in kraljeviča, ki zakleto kraljično s poljubom prebudi.

Kakšne so bile te vaje, kako smo si na gospodarjevem vrtu postavili oder, kako smo se šminkali in o vseh zabavnih dogodivščinah in nezgodah te moje prve resnične, žive predstave, ki sem jo zrežiral, insceniral in tudi vse svoje igralce našminkal, bodisi s črnim mastilom za čevlje, bodisi — z akvarelnimi barvicami, da so bili v obraz vsi tako pestri kot mavrica, o vsem tem pa vam bom pripovedoval kdaj pozneje.